

UNIVERZA V LJUBLJANI
NARAVOSLOVNOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA TEKSTILSTVO

UVEDBA REACH

- seminarska naloga -

Smer študija:

Načrtovanje tekstilij in oblačil, 3. letnik

Mentorica:

izr. prof. dr. Petra Forte Tavčer

Avtorica:

M. V.

Ljubljana, November 2010

KAZALO

KAZALO.....	2
UVOD.....	2
UVEDBA REACH.....	3
GLAVNI ELEMENTI IN ZNAČILNOSTI SISTEMA.....	5
REGISTRACIJA.....	5
EVALVACIJA.....	6
AVTORIZACIJA.....	7
OCENA NOVE UVEDBE.....	8
OCENA KEMIJSKE VARNOSTI.....	8
OMEJITVE.....	9
POSLEDICE.....	9
ZAKJUČEK.....	10
VIRI.....	11

UVOD

Za naslov seminarske naloge sem si izbrala uredbo REACH. Ta opisuje postopek omejevanja upravljanja proizvodnje in uporabo spornih snovi na ozemlju EU. V uredbo so vključene

snovi, ki predstavljajo nesprejemljiva tveganja za zdravje ljudi in okolja. Predstavljen je potek uveljavljanja nove evropske uredbe o kemikalijah in kemičnih izdelkih. Opisan je potek nastanka uvedbe po kronološkem zaporedju. Predstavljeni so glavni elementi in značilnosti sistema REACH to so registracija, evalvacija, avtorizacija in predvidene posledice, ki naj bi vplivale na novo uredbo, proizvajalce in uporabnike kemičnih snovi. Podana je ocena, ki naj bi se usklajevala s kemijsko varnostjo in novimi omejitvami, ter vpliv uredbe na stroške, proizvodnjo, varovanje intelektualne lastnine in konkurenčnost.

UVEDBA REACH

Uredba REACH (okrajšava za Registracijo, Evalvacijo in Avtorizacijo kemikalij) predpisuje, da morajo proizvajalci, uvozniki in distributerji kemikalij prevzeti odgovornost za varno ravnanje s kemikalijami in predložiti podatke o posamezni kemikaliji. Na ta način so

postopoma izboljšali podatke o lastnostih posameznih kemikalij in z navajanjem natančnejših navodil za njihovo varno uporabo povečali tudi kemijsko varnost.

Odgovornost za varno ravnanje s kemikalijami so prevzeli vsi udeleženci, ki kemikalije (kot čiste snovi ali snovi v pripravku oziroma izdelku) uporabljajo v svojih delovnih in tehnoloških procesih, to so:

- proizvajalci, uvozniki in distributerji kemikalij
- poklicni (profesionalni) uporabniki kemikalij
- proizvajalci in uvozniki izdelkov

Uredba se nanaša na vse snovi, ki jih je doslej urejala kemijska zakonodaja, torej tako nevarne snovi kot tudi na tiste, ki niso razvrščene kot nevarne (razen nekaterih izjem, ki so določene v uredbi in njenih prilogah). Cilj uredbe REACH je izboljšanje pretoka informacij o nevarnih lastnostih snoveh, tveganjih in ukrepih za zmanjševanje tveganja v dobavni verigi navzgor in navzdol. Tako so v pripravo ocene kemijske varnosti in upoštevanju priporočil za zmanjševanje tveganja vključeni tudi nadaljnji uporabniki kemikalij (od formulatorjev pripravkov do izdelovalcev končnih izdelkov oziroma končnih uporabnikov). (3)

Uvedba REACH je začela nastajati v 90. letih prejšnjega stoletja, ko je Evropska komisija pregledala in ocenila vso veljavno in po njihovem mnenju neučinkovito evropsko zakonodajo o kemikalijah, da bi izdelali boljši, preglednejši in učinkovitejši nadzor nad kemikalijami v Evropski uniji. Rezultat teh ocen je bila leta 2001 objavljena »Bela knjiga o kemikalijah«, ki jo je izdala Evropska komisija. Na podlagi tega dokumenta je komisija v sodelovanju z generalnim direktorjem za okolje in generalnim direktorjem za podjetništvo izdelala osnutek nove uredbe, katere temelj je bil sistem obvezne registracije, evalacije in avtorizacije kemikalij (REACH).

Leta 2006 sta evropski parlament in ministrski svet Evropske unije sprejela novo uvedbo, ki bo spremenila dosedanjo politiko o kemikalijah, da bi se izboljšalo varovanje okolja in zdravja ljudi, zaposlenih in uporabnikov, povečala bi se preglednost nad kemičnimi snovmi ter bi se ohranila oziroma izboljšala konkurenčnost v industriji. Cilj uvedbe je bila združitev dosedanjih različnih predpisov, določil, registrov in pravilnikov v enoten sistem, ki naj bi bil preglednejši. Nova uredba velja za celotno verigo dejavnikov, ki pripomorejo k dodatni vrednosti izdelkov. Proizvajalci snovi, kemikalij, polizdelkov in končnih kemičnih pripravkov, trgovci in uvozniki kemikalij, uporabniki teh kemikalij ter proizvajalci izdelkov.

V uvedbi REACH je točno definirano kaj spada pod »izdelek« v vseh fazah predelave. REACH predpisuje spremljanje celotnega življenjskega cikla kemikalij, od sinteze do odpadka. Uredba omogoča učinkovito medsebojno komunikacijo med vsemi tehnološko povezanimi uporabniki. Omogočili so varnostni list z vsemi podatki, ki naj bi bili pogoj za doseganje omenjenih ciljev uredbe. (1)

S 1. junijem 2008 je v celoti začela delovati uredba REACH, ki velja za vse nevarne snovi, kot tudi za tiste, ki niso označene kot nevarne. Z začetkom delovanja uredbe je začelo veljati, da je proizvodnja in uvoz snovi v količinah 1 tone ali več leto na proizvajalca oziroma uvoznika mogoča le, če je snov registrirana pri Evropski agenciji za kemikalije. (2)

GLAVNI ELEMENTI IN ZNAČILNOSTI SISTEMA

Kot je bilo že omenjeno, sistem REACH določa postopek obvezne registracije snovi, ocenjevanje in vrednotenje na podlagi lastnosti snovi in njenih podatkov, vnesenih v registracijsko dokumentacijo in končno izdajanje dovoljenj za uporabo in trženje izjemno tveganih snovi. Stopnje sistema in njihova obveznost so odvisne od letno proizvedene, uvožene ali kako drugače na trg prispele količine kemičnih snovi in so tudi terminsko

določene. Eden izmed ciljev nove uredbe je združevanje različnih predpisov, ki se razlikujejo med obstoječimi snovmi, ki so bile na trgu do leta 1981, ter »novimi« snovmi, ki so na trg prišle po tem letu in so bile že v fazi testiranja in vrednotenja. Vse snovi so uvrščene v enoten sistem, ki je preglednejši in registriran pri Evropski agenciji za kemikalije. (1)

REGISTRACIJA

Pred začetkom postopka registracije je pomembno, da vsak posamezni proizvajalec, uvoznik in distributer kemikalij pozna:

- vrsto snovi (kemikalije), ki jo uporablja v svojem delovnem oziroma tehnološkem procesu
- državo uvoza (ali jo uvaža iz države Evropske unije ali od drugod) (3)

Registracija zahteva od proizvajalcev in uvoznikov snovi (v količinah od 1 tone ali več na leto na podjetje), da pridobijo zahtevane podatke o snoveh, ki so določene v prilogah uredbe REACH. Ti podatki omogočajo varno uporabo snovi ter pripravo ukrepov za zmanjševanje tveganja. Zahteva po podatkih je odvisna od količine proizvedene ali uvožene snovi.

Skupine so porazdeljene glede na tone:

- 1-10 ton (registracija v roku 11 let)
- 10-100 ton (registracija v roku 11 let)
- 100-1000 ton (registracija v roku 6 let)
- nad 1000 ton (registracija v roku 3 let)

Proizvajalci in uvozniki snovi morajo zbrati informacije o vplivih snovi na okolje in zdravje, oceniti tveganja, ki izhajajo iz uporab njihovih snovi, in zagotoviti, da so tveganja ustrezno nadzorovana. Da bi to lahko zagotovili morajo proizvajalci in uvozniki predložiti tehnično dokumentacijo (za snovi v količini 1 tone ali več ton na leto) in poleg tega poročilo o kemijski varnosti (za snovi v količinah 10 ton ali več ton na leto).

Tehnična dokumentacija vsebuje informacije o lastnostih in razvrstitvi snovi ter o uporabah in smernicah za varno uporabo. Informacije, potrebne za določanje lastnosti snovi, se razlikujejo

glede na količino proizvedene ali uvožene snovi. Večja količina snovi zahteva več informacij. REACH predvideva tudi souporabo podatkov med zavezanci za registracijo z namenom zbiranja potrebnih informacij. Vsako podjetje mora po prejemu številke predložitve od Evropske agencije za kemikalije plačati pristojbino za registracijo. (2)

EVALVACIJA

Evalvacijo opravita država in ECHA, ta vključuje:

- pregled popolnosti tehnične dokumentacije in dosjeja
- natančnejši vsebinski pregled snovi oziroma podatkov o njej (3)

Evalvacija pomeni ovrednotenje in ocenjevanje posamezne snovi na podlagi registracijske dokumentacije in v njej nahajajočih se najpomembnejših informacij. Obvezna je za vse snovi, ki se v enem letu proizvedejo ali uvozijo v količini nad 100 ton, nanašujoč se na enega proizvajalca ali uvoznika. (1) Pri tem naj bi agencija preverjala skladnost dosjeja z zahtevami po podatkih, ki izhajajo iz uredbe. Prav tako bo ocenila predloge strategij za testiranja. Evalvacijo snovi (natančnejši vsebinski pregled) s prioritetnega seznama bodo izvedle posamezne države članice, medtem ko bo industrija tista, ki bo pripravila analizo kemijske varnosti. S tem se odgovornost za oceno tveganja snovi prenaša s strani držav članic na industrijo. (2)

AVTORIZACIJA

Avtorizacija pomeni izdajanje posameznih delovanj za izdelovanje, trženje in uporabo posebno nevarnih snovi. To je postopek znotraj REACH, katerega predmet bodo snovi, ki predstavljajo zelo veliko zaskrbljenost (npr. PBT-obstojne, bioakumulativne, strupene snovi in CMR snovi rakotvorne, mutagene, strupene za razmnoževanje), ki so nevarne za zdravje človeka ali za okolje in zaradi tega potrebujejo poseben nadzor. Pri snoveh za avtorizacijo ni količinske omejitve. Obravnavane so posamezno, v sodelovanju s podjetji in državami članicami Evropske unije na osnovi registracijskega dosjeja. Avtorizacijo lahko pridobijo tako

proizvajalci, uvozniki kot tudi nadaljnji uporabniki, ki morajo pri tem tudi analizirati možnosti ali so na voljo ustrezne varnejše alternativne snovi ali tehnologije. V primeru, da so le te na voljo ter tehnično in ekonomsko izvedljive, je potrebno pripraviti načrt substitucije, drugače pa je potrebno zagotoviti informacijo glede aktivnosti na področju razvoja in raziskav z namenom pridobitve varnejših alternativ. Pomemben cilj avtorizacije je, da se vse snovi postopno zamenjajo z varnejšimi alternativami. (1,2,3)

OCENA NOVE UVEDBE

OCENA KEMIJSKE VARNOSTI

Namen ocene kemijske varnosti je oceniti tveganja, ki izhajajo iz proizvodnje ali uporabe snovi in zagotoviti, da so tveganja ustrezno nadzorovana. To mora izvesti registracijski zavezanec za snovi, ki so proizvedene ali uvožene v količini od 10 ton naprej na proizvajalca ali uvoznika.

Ocena kemijske varnosti vključuje:

- oceno nevarnosti za zdravje ljudi
- oceno nevarnosti fizikalno-kemijskih lastnosti
- oceno nevarnosti za okolje
- oceno obstojnosti, bioakumulativnosti, strupenih ter zelo obstojnih snovi

V kolikor snov izpolnjuje kriterije za razvrstitev kot nevarna snov ali, če izpolnjuje kriterije ocene kemijske varnosti vključuje tudi oceno izpostavljenosti za vse identificirane uporabe snovi, ter nadaljnje korake življenjskega kroga, vključno z izdelavo scenarija izpostavljenosti. Rezultat ocene kemijske varnosti je scenariji izpostavljenosti s pogoji delovanja in ukrepi za upravljanje tveganja za ustrezen nadzor. (2)

OMEJITVE

REACH predvideva postopek omejevanja za upravljanje proizvodnje, dajanja snovi na trg ali uporabo določenih snovi na ozemlju EU, če te snovi predstavljajo nesprejemljiva tveganja za zdravje ljudi in okolje. Dejavnosti, ki uporabljajo te snovi, lahko posamezna država omeji ali celo prepove. Priloga uredbe REACH vsebuje seznam vseh omejenih snovi, pri čemer je posebej navedeno, katere uporabe so omejene. Obstoječe omejitve, določene v Direktivi o trženju in uporabi, so bile prenesene na REACH. Omejitev je namreč zasnovana kot »varovalna mreža« za upravljanje tveganj, ki jih drugi postopki ne obravnavajo. (2,3)

POSLEDICE

- Kljub številnim izboljšavam na področju varstva okolja in zdravja ljudi so negativni vplivi na gospodarstvo veliki predvsem na račun povečanja stroškov, zmanjšanja produktivnosti in konkurenčnosti, ter izgube delovnih mest. Prizadeta so predvsem mala in srednja tekstilna podjetja.
- Kemikalije in plemenitilni pripravki so dražji zaradi dodatne obremenitve z neproduktivnimi stroški administracije.
- S trga so izginili posebni, ekskluzivni kemični izdelki in inventivne recepture.

- Obstaja težnja po prenosu dražje proizvodnje v države s cenejšo delovno silo in s tem dodatno izgubo delovnih mest.
- Zmanjšale se bodo razpoložljive količine kemičnih snovi in proizvodov zaradi strahu pred prekoračitvijo letnih omejenih količin, ki bi jih bilo sicer treba uvrstiti v naslednji količinski razred in s tem zanje zagotoviti dodatno testiranje.
- Dodatni stroški nastajajo pri eventualnih spremembah receptur, tehnologije, kar je povečalo potrebe po dodatnem, strokovno usposobljenem osebju za potrebe registracije in testiranja v podjetjih.
- Nastaja nevarnost ne kontroliranega uvoza kemičnih izdelkov in tekstilij iz držav tretjega sveta zaradi večjega pritiska na cene v Evropi; poleg tega pa se ni mogoče izogniti nepredvidljivim zapletom pri varovanju okolja.
- Ker naraščala potreba po uvoženem tekstilu, obdelanem z nenadzorovanimi kemikalijami in barvili, se posledično slabša zdravje evropskih kupcev. S tem se dosega ravno nasprotno, kot je bilo dogovorjeno na lizbonskem vrhu. Bojijo se, da cilji zavarovati okolje in zdravje človeka ne bodo doseženi, ker uvoz tekstila, ki po nekaterih ocenah pomeni že 95% vse ponudbe na tekstilnem trgu, ne dosega zahtevne kakovosti oziroma ni podrejen prikazanemu sistemu nadzora. (1)

ZAKJUČEK

V seminarski nalogi je povzeta uredba REACH okrajšava za registracijo, evalvacijo in avtorizacijo kemikalij. Predpisuje, da morajo proizvajalci, uvozniki in distributerji kemikalij prevzeti odgovornost za varno ravnanje s kemikalijami in predložiti podatke o posamezni kemikaliji. Njen glavni cilj je varovanje zdravja in okolja uporabnikov. Za varovanje zdravja ljudi lahko ta uredba deluje tudi lokalno in je na dolgi rok pomembna tudi za Slovenijo. Da ne bo prišlo do velikih izgub se bodo morale tekstilne plemenitnice hitro in učinkovito odzvati na novi sistem REACH. Ne glede na kritične pripombe in mnenja, da nova uredba ni bila

potrebna, je popolnoma jasno, da tako uredbo potrebujemo, če hočemo zaustaviti ali omiliti onesnaževanje okolja. S tem si je in si EU prizadeva uresničiti potrebo po izboljšanju kakovosti življenja.

VIRI

Knjižni:

1. Završnik, Tomaž; Uredba REACH od ideje do njene dokončne veljavnosti; Tekstilec; 2008; št. 4-6; str.147-156

Internetni:

2. http://www.uk.gov.si/si/delovna_podrocja/reach/; 20.11.2010
3. http://www.uk.gov.si/fileadmin/uk.gov.si/pageuploads/pdf/REACH_brosura_05_ZA_TIS_K.pdf; 20.11.2010

